

MANNEL (MANLIUS) JÁNOS
MAGYARORSZÁGI NYOMTATVÁNYAI.

(1585—1604.)

Adalék Magyarország könyvészetéhez.

DR. AHN FRIGYESTÖL.

(Második, befejező közlemény.)

1602.

XXVIII. Magyar István, Az Országokban való sok Romlásokról, és azokból való meg szabadulásnak io módjáról, mostan vyonnan irattatott, és sok bölts embereknek irásokból szerzettet hasznos könyvetske.

Sárvár, Manlius J., 1602. 4°.

1a lapon a cím:

AZ ORSZAGOK-
BAN VALO SOC ROM-
LASOKNAC OKAIROL, ES AZOK-
BOL VALO MEG SZABADVLASNAC IO
módgjarol, moStan vyonnan irattatott, és sok bölts
embereknek irásokból Szerzettet haSz-
nos könyvetske.

MAGYARI ISTVAN SARVARI

Praedicator által.

[Záródísz.]

PSalmo LXXXI. verS. XIII.

Vaiha az en nepem halgatott volna engemet, és
az ISrael az en vtáimban iart volna, niluan
Semmie töttem volna az ő ellenSegeket. és az

ő haborgatói ellen, fel emeltem volna az en kezemet.

NIOMTATTATOT SARVARAT,
az Author költSegeuel.
MANLIVS JANOS ALTAL,
ANNO M. D. CII.

1b lap üresen. 9b lapon [c jelzéssel] a 16. s kk. sorokban: Amen. || Az NagySagod || Kaplannya || Magyar Istuan Praedi- || cator Senior. || 13a lapon [A jelzéssel]: ELSŐ RESZ. || Melyben Szoloc, az puSztaSagnac okairol, || mellyec miat meltan büntet az Isten, ez Soc || ver ontasSal, romlasSal, puSztaSaggal, || es keSerü rabSaggal. || [Záródísz.] . . . 107b lap [Aa₃ jelzéssel és 190 lapszámmal] 23. s kk. soraiban: ConcluSio Authoris. || AuStria, Pannonia atque ferax, Germania fortis: || Ni caueas, lacera fronte caniStra feres. || . . . 108a lapon: Ez könyűben valo dolgokrol iratta- || tot mutato tabla. || . . .

Negyedrét, olasz betűtípus, 12 számozatlan + 95 számozott + 5 számozatlan = 112 lap a—c, A—Bb₃ jelzéssel, órszavakkal és 1—190 lapszámmal, átlag 32 sorral, a lapcímekeket nem számítva, lapszéli tartalommutatókkal és bibliai idézetekkel, címlapján 3 nagyságú betűtípussal, a 13a lapon 7 sor magas fametszetű kezdőbetűvel.

Szabó Károly, Id. m. I. k. 379. sz.

5 példány ismeretes, 1 a Magyar Nemzeti Múzeumban (csonka), 1 az egyetemi könyvtárban Budapesten, 1 az evangélikus liceum könyvtárában Sopronban, 1 a Wesselényi-könyvtárban Zsibón, 1 gróf Festetics Thassziló könyvtárában Keszthelyen.¹

1603.

XXIX. Hollósi Gottfried, Ágoston Barat szerzetin valo, Hollosi Godefridvsnak Pragai Barat Praedicatornak Bőczülletes tudos embernecc, az kereztiésegre valo meg tereseről irattatott Praedicatio, mellyet ő maga praedicallott Wittenbergaban: . . .

Keresztur, Manlius J., 1603. 4°.

¹ Hatodik csonka példány a pannonhalmi főkönyvtárban L. Récey V., Ósnyomtatványok stb. a pannonhalmi könyvtárban. (Budapest, 1904.)

1a lapon a cím:

AGOSTON BA-
RAT SZERZETIN VALO,
HOLLOSI GODEFRIDVSNAK
PRAGAI BARAT PRAEDICATORNAK Bő-
czülletes tudos embernek, az kereztieSegre valo meg
tereSeről irattatott Praedicatio, melyet ő maga prae-
dicallott Wittenbergaban: mely Praedicatioban
bucziut veSzen az Rommai Papatol: az baluanio-
zaSoktol, es AntichriStus vtalatoSSagatol, kiben annak
előtte volt, es Szabad akarattia Szerét, közönSeges hel-
yen, Sokaknak hallaSara, ellene mond: Es
vallia magat, az AuguStana ConfeSsi-
on valo kereztieni giülekezet tagya-
nak lenni, etc.

[Záródíszül angyalfej, mint a 66. számnál.]

MASTANSAGGAL, MINDEN HIV KEREZ-
TIENEKNEK KÖVETESERE KI NIOMTAT-
tatott, magyar nieluen az Vittenbergai Szent iras ta-
netto Doctoroknak Elő Jaro beszede-
uel együt.

KereSzturat Manlius Janos által.

Anno M. DCIII.

1b lap üresen. 2a lapon [A₂ jelzéssel]: AZ KEREZTIEN OL-
VASOKNAK VALO ELEO || JARO BESZED. || [M]IVLTA FOGVA
AZ PAPISTAK, STI- || riabá, Carinthiaban es Cranicz OrSzagban,
edni- || hany . . . 4b lapon [A₄ jelzéssel]: fyanak, az my vrunk
JeSus ChristuSnak kedueert: A- || men. Költ VVittenbergaba 5.
May Anno 1601. || VVittenbergai Decan, Senior: es || az több Szent
iras tanetto Docto- || rok VVittenbergaban. || . . . A 16. s kk.
sorban: SVMMAJA. || [A]Z vr JeSus ChriStusban el valaztatot ||
Szerelmes Atiamfiay, . . . 8a lapon [C₄! jelzéssel]: [enged-]ne. De
az kinek chiak valami keues ertelme vagyon is, || ezzel meg eleg-
Szik . . . 14a lapon [D₂ jelzéssel] a 4. sorban: Not treibet zu
Gott || az niauolya Istéhez teret. || 25b lapon [G jelzéssel] a 3. s
k. sorban: Actum Galgocý Z. Gyorgy || napian. 1602. || 41b lapon
[a kolozsvári példányban kézírással kiegészítve, L jelzéssel]: vgyan

Sziue Szerint int az vr ChriStus ezt mond- || uan: . . . A 21. s
kk. sorban: Actum Galgocij, Anno reg- || nantis gratiae 1602. die
9. Maij. || hora 2. pomeridiana.

Negyedrét, olasz betűtípus, 41 lap, A—L jelzéssel, órszavak-
kal, lapszámok nélkül, átlag 28 sorral, a 2a lapon 27, a 41. lapon
23 sorral, címlapja három nagyságú betűtípussal, fametszetű díszí-
téssel, a 4b lapon 6 sor magas fametszetű kezdőbetűvel.

Szabó Károly, Id. m. I. k. 383. sz.

2 példánya ismeretes, 1 a Magyar Nemzeti Múzeumban,
1 az Erdélyi Múzeumban (utolsó lapja hiányzik).

1603.

XXX. Osiander Andreas. Papa nem Papa Azaz. A Papanak,
es az papa tizteloeinek, Lvther ertelme zerent valo vallasok, az
kesztyeni, tvdomannak fő rezeirvl kikrül az Euangeliomi tудо-
manibeliek, es az Romai hűbeliec között, veteködes es különözes
vagyon. Az Papak Toerueniboel es nemeli ertelmesb Papasok
Irasiból, egybe szedettetöt, es kezbeli kõniueczke modgyara ren-
deltetöt, Osiander Andras Doctor es Praedicator által. Magyar
nielure penig fordettatot Zuonarich Mihal Cenki praedicator által.

Keresztür, Manlius J., 1603. 4°.

1a lapon a cím:

PAPA NEM PAPA
AZAZ.
A PAPANAK ES AZ
PAPA TIZTELOEINEK, LV
THER ERTELME ZERENT VALO VALLA-
SOK, AZ KERESZTYENI TVDOMANNAK Fő REZEIRVL
kikrül az Euangeliomi tudomanibeliek, es az
Romai hűbeliec között, veteködes es
különözes vagyon.
Az Papak Toerueniboel,
ES NEMELI ERTELMESB PAPANAK
IraSiból, egybe szedettetöt, es kezbeli kõni-
ueczke modgyara rendeltetöt.
OSIANDER ANDRAS DOCTOR ES
PRAEDICATOR ALTAL.

Magyar nielure penig fordettatot Zuonarich
 Mihal Cenki praedicator által.
 NYOMTATTATOT KEREZTVRAT
 Az Tekintetes NagySagos NadaSdi Ferencz VVR
 költSege.

MANLIVS JANOS ALTAL:

ANNO M. DCIII.¹

1b lapon: MVTATO TABLAJA, AZOKNAK AZ || Articulu-
 Soknak, kik ez kõniuechkeben magiarazlatnac. || . . . 5a lapon
 [B jelzéssel] a 24. s kk. sorokban: ala, minden igiekõzetõkel, es ||
 tanaczockal egytetemben. || Amen Amen. || 10l lapon [C₂ jelzéssel]
 a 2. s kk. sorokban: variad. Kõlt az mi Bez Varasunkban die
 17. || Julij Anno 1564. Regnorum nostrorum Romani || 34. alio-
 rum 38. || FERDINANDVS. || Ad mandatum Sacrae Caes. || Maiest:
 proprium. || V. Jo. Bapt: VVeber || M. SinkmoSer. || Fellyûl valo
 iraSa ez leuelneec. || Az tizteletes tudos es az Romai biroda- ||
 lomhoz hiu CaSSander Georginec. || MASO- || [Összefonódott zár-
 dísz.] 13a lapon [D jelzéssel és 1 lapszámmal]: DE SCRIPTVRA
 SACRA || I. || AZ ZENT IRASBVL. || . . . A 11 s kk. sorokban:
 [T]ELLIESSEGEL AZT TARTom: mert: || az Papac tõruenieneec
 Decretoma (Dist, || 9. cap: quis neSciat) errûl igy vagion: . . .
 81a lapon [X jelzéssel és 137. lapszámmal]: DE MISSA. || Az epi-
 stolac es Euangeliomoc oluaSaSat, (author FaSci- || culi temporum)
 TeleSphorus Papanac. Platina HyeronymuS || nac tulaidonittya. || . . .
 133a lapon: AZ OLVASONAK. || Im legyen aldot az Vr veghez
 ment Szent . . . A 28. sorban: ERRATORVM CATALOGVS. ||
 133b lapon a 32. s kk. sorokban: Prouerb. 3. || Noli prohibere
 benefacere cum qui potest. || Si vales, et ipse benefac. ||

Negyedrét, olasz betűtípus, 12 számozatlan + 120 számo-
 zott + 1 számozatlan = 133 lap, A—li jelzéssel, órszavakkal, s
 1—240 lapszámmal, átlag 33 sorral a lapcímekekkel együtt, szél-
 jegyzetekkel és idézetekkel, a szakaszok címei és a kérdések
 nagyobb betűlípussal, címlapja négyféle nagyságú betűtípussal,
 az 1., 3., 4., 10., 14., 18. és 21. sorok veres színû nyomással,
 a 13a lapon 7 sor magas fametszetû kezdõbetûvel.

Szabó Károly, Id. m. I. 384. sz.

¹ 1., 3., 4., 10., 14., 18. és 21. sorok veres színû nyomással.

7 példánya ismeretes, 1 a Magyar Nemzeti Múzeumban Budapesten, 1 az Erdélyi Múzeumban, 1 a Magyar Tud. Akadémia könyvtárában, 1 a református kollégium könyvtárában Debreczenben, 1 gróf Festetics Tassziló könyvtárában Keszthelyen (csonka), 1 a református kollégium könyvtárában Pápán (csonka), 1 néhai Nagy István könyvtárában (csonka).

1604.

XXXI. Magyar István, Az Tekintetes . . . Nadasdi Ferentz-nec . . . etc. kit az Vr Isten ez vilagy nyomorult eletből az öröc diczőségben magához vôt 4. Jan. Anno 1604. Sarvarat Teste felet, es temetesekor lôt ket Praedicatioia Magyar Istvánnac.

Keresztur, Manlius J., 1604. 4°.

1a lapon a czím:

AZ TEKINTETES,
NEMZETES, NEVEZE-
TES VITEZ VRNAC, AZ NAGYSAGOS
NADASDI FERENTZNEC, FOGARAS FÖLDENEC
örökös, VaSuar es Sopron Varmegyeknec fő Ispan-
nyanac, az felSege II. RVDOLPHVS Romai CSaSzar-
nac, Magyar OrSzagnac Kiralyanac, es io gonduiSelő
edes Attyanac, Louaz MeSterenec es Tanaczanac,
es Dunan innen fő orSzag Hadnagyanc etc.

Kit az Vr Isten, ez vilagy nyomorult e-
letből, az öröc diczőségben maga-
hoz vôt, 4. Jan. Anno. 1694.

SARVARAT.

TeSte felet, es temeteSekor lôt ket Praedicatioia
MAGYARI ISTVANNAC.

Apoc. 16. V. 15.

Imè en el iöüöc, mint a lopo, bodog a' ki vigyaz, es meg
örzi az ő öltözetit, hogy meztelen ne iarion, es
az ő rutSagat meg ne laSSac.

[Záródisz.]

AZ NEMES ES VITEZLő MADARAZ

Miklos KóltSegeuel

NYOMTATTATOT

KereSzturat Manlius Janos által. 1604.

1b lapon: AZ NEMZETES ES NAGY || SAGOS BATHORI ERSEBET ASZSZO- || NINAC: AZ TEKINTETES ES NAGYSAGOS || NadaSdi Ferentz nec, . . . A 19. sorban: [N]ILVAN TVDOM KEGYELMES || ASzSzonyom, hogy NagySagtok, . . . 4b lap 3. s kk. sorban: mely minden holnapban gyümölcsöz, AMEN. Kólt Sar- || uarat, Bóit elő honac tizedic napjan, M. DC. III. ESzten- || dőben. || Az NagySagtoe || Kaplanya || Magyar IStuan Prae- || dicator es Senior. || [Egybefonódott záródisz.] 5a lapon [B jelzéssel]: ELSEO PRAEDICATIO, || MELY XI. JANV: VOLT. AZ TEST FE- || let az palotaban, reggel es delleSt. || VeSzen az moS- tani tanoSagot Sap: 3. v. I. || . . .

30b lapon [Hii jelzéssel] a 21. s kk. sorban: Isten nec kegielme feieden, ne fely holtod vtan purga- || totivmrul: Ezre adgion Z. lelket az vr ISten || minniaiunknac. Amen. || [Záródiszül angyalfej.]

31a lapon [I jelzéssel]: AZ TEMETESKOR || LEVKAN LÖT VTOLSO || PRAEDICATIO. || OKat az mellyert, moStan ide gyűletkeztunc ily || SzamoSon Tekentetes es NagySagos vrac, es ASzSzonyoc, . . . 41a lapon [Liii jelzéssel] a 4. s kk. sorban: Mind ezeket hogy el hadgyam, czac nem regennis, Buda, || Vaal Kis Komar, Czikuar, Zabrag, Feieruar, Szeczen, Vacz, Hat- || uan, Eztergom, KaniSa, etc. alat, . . . 44a lapon: Oly igen győniörkődnec ez emberec az kepekben, hogy || immar az mellyec igazac alab valoknac tartasSanac, tudni illic, || aranyban, draga kőuekben, és elephant tetemben gyönyör- || kődnec . . . A 22. s kk. sorban: [vis-]galni, bűnnec tartasSec. Annac okaert vgy hiSz nec || Szellel neki, mint az meg iSmert igaSSag- || nac. Illyenek az PapiStak is. || [Záródiszül angyalfej.] 44b lap üresen.

Negyedrét, olasz betűtípus, 44 számozatlan lap A—M jelzéssel (A₁₋₄, B₁₋₄, C₁₋₄, D₁₋₄, E₁₋₄ [E₁₁ helyett D₁₁] F₁₋₄, G₁₋₄, H₁₋₂, I₁₋₄, K₁₋₄, L₁₋₄, M₁₋₂ [H₃ és H₄ hiányzanak]), őrszavakkal, lapszámok nélkül, átlag 33 sorral (1b lapon 29 sor, 43a lapon 27 sor, 43b lapon 28 sor, 44a lapon 24 sor), czimlapja négy nagyságú betűtípussal, 1b lapon 5 sor magas fametszetű kezdőbetűvel.

Szabó Károly Id. m. I. k. 390. sz.

2 példánya ismeretes, 1 a Magyar Nemzeti Múzeumban, 1 a Tud. Akadémia könyvtárában Budapesten.

* * *

Manlius János felsorolt s lehetőleg részletesen ismertetett 31 nyomtatványából, a mint láttuk, csak kevés maradt reánk, 1 db 8 példányban, 3 db 7 példányban, 1 db 6 példányban, 2 db 5 példányban, 3 db 4 példányban, 1 db 3 példányban, 5 db 2 példányban ismeretes, 8 db unikum, 7 darabnak csupán a címét ismerjük, egyébként ismeretlenek. Annál nagyobb érdekű ránk nézve, hogy e könyvészeti ritkaságokat a szó legszorosabb értelmében körülményesen leírva megismerjük. Egyszersmind Mannel könyvnyomtatói tevékenysége is, melyről az Allgemeine Deutsche Biographie Krajnából történt kiüzetése óta mit sem tud, egészen új színben tűnik fel.